

Zpravodaj

Odborné vzdělávání v zahraničí

č. 2/2004

(20. února)

Co to je, když se řekne slušná práce	3	Indikátory Mezinárodní organizace práce.
Profesní poradenství – poznat sám sebe	4	Zkušenosti z pařížského střediska profesního poradenství <i>Mediacom</i> .
Nová profese – teletutor	5	Změny v úloze vyučujících při využívání elektronických prostředků, Internetu atd.
Vzdělávání pro Evropu	7	Desetibodový katalog DIHK.
Proč odcházejí evropští vědci do USA?	9	Nejčastější důvody, statistické údaje.
Odborné vzdělávání v Jižní Koreji	10	Osvojování kompetencí a dovedností v <i>Junior Colleges</i> .
Struktura nového Národního rámce kvalifikací v Irsku	12	Základní struktura rámce, úrovně a indikátory těchto úrovní. Druhy osvědčení.
Vytváření rámce kreditů a kvalifikací ve Skotsku	13	Srozumitelnější popis kvalifikací. Možnost přenosu kreditů při dalším vzdělávání.
Elektronické vysoké školy v USA	14	Úloha knihoven v době Internetu. Elektronické publikace.
Profesní kvalifikace v Evropské unii	15	Návrh Komise schválený Evropským parlamentem 12. února 2004.
Nové knihy v knihovně	16	Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, Academia, Computer Press, OECD...
Příloha II/2004: Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady ze dne 5. prosince 2003	1-8	přijímající několikaletý program (2004 až 2006) pro efektivní integraci informačních a komunikačních technologií (IKT) do systémů vzdělávání a profesní přípravy v Evropě (program eLearning).
Příloha III/2004: Kompetence a profesní příprava v podniku	1-12	Překlad článku Burkarta Sellina z časopisu Vocational training (vydává Cedefop).

Druhé letošní číslo Zpravodaje přináší dvě přílohy. První z nich (tyrkysová) obsahuje překlad rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o programu eLearning. Je to pravděpodobně poslední z dokumentů otištěných v Úředním listě Evropské unie, který jsme překládali pro potřeby Zpravodaje. Po našem vstupu do EU budou totiž všechny dokumenty dostupné na webových stránkách evropské legislativy¹ k dispozici také v češtině. Překlady budou prováděny profesionálními překladateli a budou mít oficiální platnost.

Již několikrát jsme psali o tom, jak je užitečné neopírat se při překladech jen o jednu jazykovou verzi. To se v tomto případě znovu potvrdilo. Zmíněný program se jmenuje „eLearning“, v anglickém textu rozhodnutí se však objevuje také termín „e-learning“. To, co v anglické verzi vypadalo jako nedůslednost, se vysvětlilo až po nahlédnutí do francouzské a německé verze. Ukázalo se, že „eLearning“ je název programu a „e-learning“ je činnost, kterou vykonávají ti, kdo se učí s pomocí elektronických prostředků. Zatímco název programu je ve všech jazykových verzích zachován (s výjimkou francouzštiny, kde je občas nahrazen výrazem *apprendre en ligne*), termín „e-learning“ je překládán různě. Švédové dávají za „e“ s pomlčkou svůj výraz pro učení: *e-lärande*, ve francouzském textu se kromě výše uvedeného *apprendre en ligne* objevuje také výraz *apprentissage en ligne*, ve španělštině je to *aprendizaje electrónico*, italština ponechává e-learning a Němci s příslovečnou důkladností vysvětlují tento výraz jako *das Lernen mit elektronischen Hilfsmitteln*. Přiklonili jsme se k německému pojetí a zavrhli nabízející se „e-učení“ či „elektronické učení“.

Využitím elektronických prostředků ve výuce se zabývají i dva články v tomto čísle. První z nich, na straně 5 – 6, zavádí nový termín „teletutor“ (v německém originále je navíc i *Teletutorin* čili „teletutorka“). Ve druhém z nich se mimo jiné píše o poněkud překvapivém využívání elektronických přístrojů malého dosahu při vyučování ve třídě. Rozdávání papírů s testy, jejich sbírání, opravování výsledků červeným inkoustem a příští hodinu opětne rozdávání – to se v některých (amerických) školách již nedělá – viz strana 14.

Druhá (žlutá) příloha obsahuje úplný překlad článku Burkarta Sellina otištěného v evropském časopise pro otázky odborného vzdělávání a přípravy (*Vocational training*). Autor podává v článku doplněném množstvím odkazů na odbornou literaturu souhrnný přehled o výzkumech prováděných v odborném vzdělávání, které se zabývají otázkami získávání kompetencí, dovedností a znalostí v pracovním prostředí i mimo ně. Shromáždí definice termínů používaných v této oblasti. Některé čtenáře možná překvapí, že výraz *tacit knowledge* poprvé použil Michael Polanyi před více než čtyřiceti lety (v článku je odkaz na publikaci z roku 1962).

Má-li se evropská ekonomika opravdu do roku 2010 stát nejkonzurenceschopnější ekonomikou světa, je třeba začít konat, zejména na poli vzdělávání a vědy. To si uvědomili i v Německém sněmu průmyslové a obchodní komory, a proto sepsali desetibodový katalog pro lepší evropskou vzdělávací politiku (strana 7 – 9). Hned za tím jsou v krátkém článku uvedeny hlavní důvody, pro které vědci z evropských zemí odcházejí pracovat do USA.

O nejnovějším vývoji v uznávání profesních kvalifikací v EU informuje článek na straně 15.

Únorové číslo časopisu (kromě příloh) vychází v poněkud pozměněné grafické úpravě. V souladu s tím, co jsme se dočetli v publikaci „Praktická typografie“ (viz rubrika Nové knihy v knihovně na straně 16), jsme na titulky a prameny použili bezserifové písmo.

Výsledek posuďte sami. **AK**

O internetovém portálu **Ploteus** jsme informovali ve Zpravodaji č. 3/2003. Nyní jsou na něm k dispozici popisy školských systémů evropských zemí přeloženy do několika jazyků. Popis našeho systému tam najdete ve všech 11 jazycích stávající EU, třeba i ve švédštině nebo v řečtině. Na adrese <http://europa.eu.int/ploteus/portal/home.jsp> kliknete na *Education systems*, pak si vyhledáte příslušnou zemi, otevřete si soubor, o který máte zájem (v jazyce názvu), a spolu s ním se otevře nabídka jazyků, z níž si vyberete. ■

¹ <http://europa.eu.int/eur-lex/>

Co to je, když se řekne slušná práce

Výraz „slušná práce“ (decent work, travail décent) se objevil ve zprávě z 87. zasedání Mezinárodní konference práce v roce 1999. Mluvílo se v ní o tom, že předním úkolem Mezinárodní organizace práce (ILO) v dnešní době je starat se o to, aby lidé měli příležitost získat slušnou a produktivní práci v podmínkách svobody, rovnosti, bezpečí a lidské důstojnosti. Měření slušné práce se zabývá také zvláštní číslo časopisu Revue internationale du Travail.²

Slušná práce stojí podle zprávy ILO³ na čtyřech pilířích:

- zaměstnání (možnost sehnat zaměstnání, platové podmínky, pracovní podmínky);
- sociální zabezpečení;
- základní práva (odstranění nucené práce, dětské práce a diskriminace v zaměstnání, možnost členství v odborech);
- sociální dialog (kolektivní vyjednávání, demokracie v podniku, postavení odborů, sdružení zaměstnavatelů apod. ve společnosti).

Ve výše zmíněném zvláštním čísle časopisu je v jednotlivých příspěvcích uvedeno několik různých souborů indikátorů, aspektů a parametrů, podle nichž lze posuzovat, do jaké míry jsou splněny požadavky slušné práce. Všechny tyto soubory obsahují pochopitelně téměř shodné ukazatele, jen jinak seskupené a rozepsané do větších či menších podrobností.

V článku nazvaném Měření slušné práce: systém statistických indikátorů ILO⁴ je otištěn soubor jedenácti parametrů slušné práce:

1. Možnost pracovat	7. Rovné zacházení v záležitostech týkajících se zaměstnání
2. Přijatelný charakter práce	8. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
3. Odměňování a produktivita	9. Sociální zabezpečení
4. Trvání zaměstnání	10. Sociální dialog a pracovní vztahy
5. Stabilita a zajištění zaměstnání	11. Sociálně ekonomický kontext.
6. Vyváženost mezi prací a rodinným životem	

Na základě indikátorů slušné práce ILO provedla šetření v 84 zemí světa. Výsledky nejlepších 25 zemí jsou znázorněny v grafu.⁵ V grafu nejsou uvedeny hodnoty, a proto ho interpretujeme ve zjednodušené formě. Žádná ze zemí nedosáhla plných 100 %.

Země jsou seřazeny od nejvyšších hodnot po nejnižší v 5% rozmezí	60→	65→	70→	75→	80→	85→	90→	95→
Švédsko	[Bar chart bar extending to 95%]							
Dánsko, Finsko	[Bar chart bar extending to 90%]							
Francie, Norsko, Německo, Belgie, Lucembursko, Nizozemsko	[Bar chart bar extending to 85%]							
Kanada, Španělsko, Rakousko	[Bar chart bar extending to 80%]							
Irsko, Itálie, Portugalsko, Spojené království	[Bar chart bar extending to 75%]							
Japonsko, Austrálie, Izrael, Maďarsko	[Bar chart bar extending to 70%]							
Slovensko, Spojené státy, Česká republika, Barbados, Švýcarsko	[Bar chart bar extending to 65%]							

Při posuzování slušné práce v podnicích se používají tři indikátory.⁶ Zjišťuje se jimi, zda:

- 1) nově přijatí pracovníci mají přístup k profesní přípravě na začátku své kariéry;
- 2) podnik poskytuje odborná školení, aby zlepšoval výsledky pracovníků nebo je motivoval k výkonu jiných zaměstnání vyžadujících srovnatelnou kvalifikaci;
- 3) podnik poskytuje odborná školení při přezarování nebo povýšení pracovníka. ■

² Revue internationale du Travail, 142, 2003, č. 2. Numéro spécial: La mesure du travail décent.

³ dtto s. 121.

⁴ dtto s. 159 - 187.

⁵ dtto s. 250

⁶ dtto s. 252

Profesní poradenství – poznat sám sebe

V pařížském středisku profesního poradenství Mediacom se domnívají, že mladí lidé, kteří se přicházejí poradit o svém budoucím povolání, musí nejprve poznat sami sebe. Ve středisku k tomu účelu používají maieutiku.⁷ Z tohoto předpokladu pak pracovníci vycházejí při „shromažďování zkušeností“. Třetí fází je snaha přiblížit mladým lidem realitu daného povolání.

V profesním poradenství jde především o to, aby se určily dvě nebo tři hodnoty, které mladý člověk považuje sám pro sebe za podstatné, poté je třeba jít cestou pokusů, které umožňují konfrontaci s realitou.

O profesní orientaci nemá smysl hovořit dříve, než mladý člověk dosáhne sedmnácti, osmnácti let věku; vhodný okamžik je totiž až v době, kdy je osobnost člověka alespoň trochu utvořena.

Státní školství neučí žáky jak uspět; jinak řečeno k čemu směřovat, jak si stanovit cíl a jak se pozitivně prezentovat na vlastní profesní dráze. To znamená, že mladý člověk je schopen sebehodnocení (*autoévaluation*) ve smyslu dovedností i znalostí; je schopen stanovit určitou hierarchii svých zájmů a vlastních aspirací; je schopen nezávisle hodnotit situaci ve smyslu určitých výhod a nevýhod; je schopen anticipace i zamyšlení sám nad sebou; je schopen kompromisů, stejně jako je schopen počítat i s určitými alternativními situacemi. Tyto schopnosti lze každodenně velmi dobře ověřovat, například pomocí tzv. „kavárenského testu“ (*le test du café*), jehož autorkou je pracovnice poradny Mireille Henriová.

Zadání zní: *Jsi ve své oblíbené kavárně. Sediš zády ke svým kamarádům, kteří tě přehlédli. Mluví o tobě. Co říkají?* Tázaný si vezme pero a napíše, co o něm druzí asi tak mohou říkat. Chlapci i dívky nejčastěji píší samé klady. Jiný test, osobnější a „literárnější“, spočívá v tom, že mladý člověk píše do zápisníku všechno, co během dne dělal s potěšením, aniž by cokoli vynechal. Pravidlem je nečíst, co bylo napsáno předcházejícího dne. Teprve, když je zápisník celý popsán (asi třicet stran) přečte se všechno naráz – a najednou se ty úžasné „hodnoty“ (*valeurs*) objeví.

Mladý člověk nemůže provádět maieutiku sám. Důležité je, aby měl někoho, s kým může mluvit o věcech, o kterých se běžně nemluví. Lepší je, když je takových osob několik, aby se mohl s různými problémy obracet na různé lidi. Těmto lidem se říká „poradci se zdravým rozumem“ (*orienteurs lucides*), na rozdíl od neblahých „prodavačů snů“ (*marchands de rêves*). V profesním poradenství je jistý jen výchozí bod a není dobré zaměřovat to, co by člověk rád dělal, s tím, co by bylo dobré, aby dělal. Je lepší začít s tím, co člověk dělat nechce a čím nechce být, jinak řečeno, připravit si seznam toho, co nemá rád.

Je třeba napravovat slabé stránky a prohlubovat stránky silné, rozvíjet schopnosti, které škola opomíjí (smysl pro humor, řešení praktických problémů), být zvědavý, povídat si s ostatními o jejich práci, o jejich profesním životě, nedůvěřovat věcem příliš snadným, hotovým myšlenkám, nepovažovat věci za hotové jednou provždy a hlavně odmítat mýtus o cestě bez omylů (*parcours sans faute*), protože každá životní dráha vyžaduje opravy (*retouches*), někdy i radikální, říká pracovník poradny Jean-Jacques Guinchard.

Vyslovme ještě jeden příkaz: být ambiciózní. Ze studie, kterou vypracoval INSEE (Národní ústav statistiky a ekonomických studií)⁸ vyplývá, že nejlepší studijní výsledky mají ambiciózní žáci.

Připravila Ladislava Chateau

Pramen: Chupin, Julie – Perucca, Brigitte: La maieutique de l'orientation: une valse à trois temps. Le Monde de l'éducation, 2003, č. 317, s. XXIV – XXVII.

⁷ Sokratova metoda, jak v dialogu dovést partnera vhodným kladením otázek, aby vyjevil pravdu, kterou v sobě nosí. Akademický slovník cizích slov. Praha, Academia 1995.

⁸ Motivation et performances scolaires: les filles creusent l'écart. INSEE PREMIERE, 2003, č. 886. též <http://www.insee.fr/>

Nová profese – teletutor

Existuje všeobecná shoda v tom, že nová elektronická média – zvláště Internet – poskytují nové možnosti vzdělávání. Studie však ukázaly, že nestačí dát žákům⁹ k dispozici pouze technologii a různé učební programy. Vedle kvality programů, rámcových organizačních podmínek a individuálních předpokladů k učení hraje významnou roli osobní poradenství a podpora. S jejich pomocí se zvýší přijatelnost nových učebních forem pro žáky a účinnost učení. O tom, v čem tato osobní podpora spočívá, se teprve diskutuje. To se projevuje také v různém označování těchto poradců – od výrazů teletutor, telekouč, teleučitel, telelektor až po e-moderátora. Nejčastěji se však vyskytuje termín „teletutor“.

Spolkový ústav odborného vzdělávání (*Bundesinstitut für Berufsbildung – BIBB*) provedl průzkum, jehož ústředními otázkami bylo:

- jak dalece se změnila úloha vyučujících při učení se na bázi počítačové sítě v profesní přípravě oproti tradičnímu způsobu učení;
- jaké hlavní úlohy mají teletutoři při zvyšování kvalifikace prostřednictvím počítačové sítě;
- jaké kompetence teletutoři pro svou práci potřebují.

V první fázi bylo do BIBB pozváno k odborné rozpravě 15 odborníků z výzkumu a praxe, kteří zaujímali stanoviska k úloze teletutorů a k požadovaným kompetencím a diskutovali o různých aspektech učení on-line. Ve druhé fázi se v rámci průzkumné studie na jaře a v létě 2002 uskutečnily rozhovory se 17 lektory působícími jako teletutoři a s odborníky na e-learning z oddělení pro další vzdělávání zaměstnanců ze dvou velkých podniků v oboru elektrotechnika a telekomunikace. Při tom byly určeny tři kategorie kurzů:

- První kategorii tvoří kurzy zabývající se kompaktním školením uživatelů PC, které trvají od jednoho do tří dnů a probíhají výhradně ve virtuálních třídách, tj. čistě synchronně a s auditivní podporou. Techničtí pracovníci jsou informováni o novinkách (*upgrades*) softwarových programů pomocí fólií v prostředí Power Point.
- Druhou kategorii tvoří kurzy, které trvají přibližně týden a zahrnují prezenční část. Jsou vzhledem k obsahu a cílové skupině srovnatelné s výše uvedenými krátkodobými kurzy, jen učební obsahy jsou komplexnější.
- Třetí kategorii tvoří delší kurzy dalšího vzdělávání trvající od šesti do dvaceti týdnů. Zde dominují fáze samoučení, při kterých účastníci musejí pracovat s učebními obsahy samostatně s využitím skript a vzdělávání založeného na počítači (*computer based training – CBT*) nebo vzdělávání založeného na webových stránkách (*web based training – WBT*). Kromě toho se konají v pravidelných intervalech, většinou jednou týdně, přibližně dvouhodinová sezení ve virtuálních třídách, při kterých se učební látka probírá za tutoriálního vedení.

Zjištěné druhy zvyšování kvalifikace prostřednictvím počítačové sítě vykazovaly značné rozdíly, průzkum však přinesl celkový pohled na otázku týkající se nejdůležitějších úloh teletutora při učení on-line.

Podle dotazovaných partnerů má teletutor v podstatě tři klíčové úlohy:

Informovat a zprostředkovávat znalosti

Tato úloha se nejvýrazněji projevuje při krátkých kompaktních školeních pro uživatele PC i při těch fázích kurzů druhé kategorie, kde se využívá počítačové sítě a které se v podstatě velice podobají frontální výuce při prezenčních kurzech. Funkce teletutora jako zprostředkovatele znalostí má však svůj význam i při delších kurzech dalšího vzdělávání, jak ukazuje průběh sezení ve virtuálních třídách.

⁹ Termín „žák“ je v článku užíván v obecném slova smyslu (člověk, který se učí).

Motivace žáků

Tato úloha teletutora se liší podle druhu kurzu. Zatímco při krátkých kompaktních kurzech záleží zvláště na tom, aby se zvýšila připravenost účastníka k aktivní spolupráci, u delších kurzů jde v první řadě o motivaci účastníků kurzů k samoučení.

Podpora žáků v organizačních a technických otázkách

Ta má význam především na začátku kurzu, kdy je potřeba odstranit zábrany vůči novým médiím a poskytnout podporu na pracovišti u učební organizace. Některým kurzům se kromě teletutora účastnil i technický odborník, který řešil případné technické problémy.

Teletutoři podle hodnocení dotazovaných partnerů potřebují zvláště tři kompetence: odbornou kompetenci, mediální kompetenci a metodicko-didaktickou kompetenci.

Ze zjištěných způsobů zvyšování kvalifikace, především kurzů pro uživatele PC, vyplývá, že teletutoři jsou v první řadě partneři, na které je možné se obrátit při otázkách týkajících se odborného obsahu. Kromě toho pro mnohé představuje **odborná kompetence** klíčový předpoklad, protože je základem jejich autority a hodnověrnosti. O přesunu této kompetence na samotná média, jak se o tom diskutuje v souvislosti s učením se pomocí nových médií, lze uvažovat jen do určité míry.

Mediální kompetence zahrnuje kromě technické kompetence také vlastní zkušenosti s učením se pomocí počítačové sítě i dovednost komunikovat s novými médii, která hrají důležitou roli speciálně ve virtuálních třídách.

Pokud jde o **metodicko-didaktickou kompetenci**, byly v rozhovorech zdůrazněny dva aspekty: zaprvé význam kvalitní přípravy kurzu on-line, která musí být ve srovnání přípravou prezenčního kurzu mnohem podrobnější, a zadruhé aktivní zapojení účastníků kurzu na základě omezené komunikace a redukované zpětné vazby.

Výsledky průzkumu ujasnily, že učení pomocí počítačové sítě je v podnikové praxi odkázáno na průvodní, v mnoha případech též instruktážní působení teletutora a že jsou na teletutory kladeny ve srovnání s prezenčními kurzy vyšší nároky vzhledem k jejich rozdílným kompetencím. Navíc se ukázalo, že se musí diferenciovat pohled na několikrát potvrzenou změnu úlohy teletutora v poradce v učení a moderátora. Zvláště kompaktní školení pro uživatele PC, která probíhají synchronně ve virtuálních třídách a částečně jsou doplněná klasickou prezenční instruktáží, spočívají na centrální úloze teletutora jako zprostředkovatele znalostí. Naproti tomu při delších kurzech dalšího vzdělávání se značným podílem samoučení je tato změna úloh zřetelnější.

Průzkum kromě toho zdůraznil velký význam virtuálních tříd pro učení on-line. Virtuální třída byla zavedena při všech druzích zvyšování kvalifikace pomocí počítačové sítě; také v delších kurzech dalšího vzdělávání představovala nepostradatelný prvek v uspořádání kurzu. Krátkodobá školení pro uživatele PC, pracující výhradně s tímto médiem, tvořila největší podíl ze všech kurzů, které dotazovaní partneři uváděli. Z toho se dá usoudit, že virtuální třída je zjevně vhodná pro zprostředkování přehledných obsahů školení menšího objemu během krátké doby. Zaprvé se synchronní ústní komunikace jeví jako důležitý předpoklad pro přijetí této nové formy učení, protože umožňuje kompenzovat omezení komunikace v počítačové síti. Zadruhé mají žáci lektora bezprostředně k dispozici a virtuální třída se řídí jasnou strukturou obvyklou v prezenčních kurzech, takže žáci jsou odkázáni sami na sebe méně než v delších kurzech s podílem samoučení probíhajícím prostřednictvím CBT nebo WBT.

Vzhledem k průzkumnému charakteru dotazování nelze výsledky zevšeobecňovat. K tomu je zapotřebí dalšího šetření, zvláště v malých a středních podnicích. Začátkem roku 2003 se v BIBB začalo s přípravami výzkumného projektu tak, aby poznatky o profilu činnosti teletutora a požadavků na tuto profesi byly získány na základě rozsáhlého empirického šetření.

Pramen: Bahl, Anke – Müller-Tamke, Wolfgang – Ulmer, Philipp: Die Bedeutung von Teletutorinnen und Teletutoren für das netzgestützte Lernen. Erste Erkenntnisse zum Tätigkeits- und Anforderungsprofil. Berufsbildung in Wissenschaft und Praxis, 32, 2003, č. 5, s. 33-34. ■

Vzdělávání pro Evropu

Výbor pro vzdělávání Německého sněmu průmyslové a obchodní komory (*Deutsche Industrie- und Handelskammertag* – DIHK) schválil v září 2003 v Bruselu Desetibodový katalog pro lepší evropskou vzdělávací politiku. Katalog má být součástí řídicího plánu nazvaného „Vzdělávání pro Evropu“, který DIHK navrhuje zavést v členských státech EU. Plán by měl provázat všechny oblasti vzdělávání a urychlit společné působení s ostatními oblastmi politiky. Při tom musí být zachován princip subsidiarity. DIHK se vyslovuje pro to, aby se Evropa stala „nejkonkurenceschopnějším a nejdynamičtějším hospodářským prostorem světa opírajícím se o znalosti“. Tento proces započatý v Lisabonu zjevně nepokračuje kupředu.¹⁰ Daného cíle lze dosáhnout jen tehdy, dostane-li vzdělávání ústřední roli v nevyhnutelných reformních procesech v hospodářství a v politice trhu práce. Průmyslové a obchodní komory s třemi miliony členských podniků chápou svou zodpovědnost za spoluúčasť na utváření tohoto procesu jako partneři podniků a jejich zaměstnanců. DIHK chce své podněty přenést prostřednictvím evropské sítě komor EUROCHAMBRES do celé Evropy.

Desetibodový katalog obsahuje tyto úkoly:

1. Stanovit cíle a kritéria (*benchmarks*) vzdělávání pro Evropu

Kvantitativní a kvalitativní cíle vzdělávání je třeba formulovat společně z hlediska způsobilosti vykonávat zaměstnání. Realizace zůstane na odpovědnosti členských států, které si v tom mohou vzájemně konkurovat. Společné evropské cíle ve vzdělávání a diferenciovaná evropská kritéria poskytují důležité podněty. Národní systémy vzdělávání a odborného vzdělávání se kriticky prověřují a zavádějí se nutná zlepšení.

Měřítkem německého systému vzdělávání v evropském srovnání je reorganizace neefektivních oblastí ve vzdělávacích systémech, redukce vysokého počtu neúspěšných žáků, předčasných odchodů ze vzdělávání nebo nedokončení studia, omezení nadměrně dlouhé doby studia, odstranění forem vzdělávání nezaměstnaných, které se projevují jako slepá ulička, jakož i zvyšování úrovně výkonů a efektivní správa zdrojů.

2. Přizpůsobovat profesní přípravu v Evropě potřebám podniků

Politika odborného vzdělávání v Evropě musí být zaměřena na získání způsobilosti vykonávat zaměstnání. Potřeby podniků a světa práce musejí utvářet obsahovou náplň vzdělávání. Praktická zkušenost by měla být integrovaná do všech vzdělávacích systémů. To znamená, že učební místa „podnik“ a „veřejný zaměstnavatel“ musejí hrát aktivnější roli, jejíž rozsah a intenzita se může v jednotlivých státech EU lišit. Učení v pracovním procesu by mělo získat adekvátní hodnotu tak, aby umožňovalo bezprostřední přechod vyučeného do praxe.

Vzdělávací systém musí aktivně přispívat ke snižování míry nezaměstnanosti mládeže – to důležitým měřítkem úspěchu.

3. Zajistit zralost pro vzdělávání – připravit lidi pro celoživotní učení

Školní vzdělávání je třeba časově pevněji vymezit a odstranit deficity ve vzdělání u absolventů škol v celé Evropě. Zásadou je: dříve do školy, dříve ze školy. Školské systémy musejí vyvodit důsledky ze studie PISA a dělat podstatně více pro to, aby se zajistila zralost pro vzdělávání. Kromě toho se musí zintenzivnit zprostředkovávání strategií a metod pro samostatně řízené a celoživotní učení. Je třeba více podporovat potenciál každého jedince. To vyžaduje v mnoha členských státech vyšší investice do vzdělávání, ale také efektivnější využívání prostředků.

¹⁰ Viz též Evropská kritéria ve vzdělávání. Zpravodaj, 2003, č.5, s. 3.

Měřítkem pokroku je dobré umístění v programu PISA, snížení počtu žáků bez řádně ukončeného vzdělání a vyšší kvóta integrace do vzdělávání.

4. Rozvíjet společnou zodpovědnost za celoživotní učení

Přibývají-li „nové znalosti“ musí se při současném trendu k evropské „stárnoucí společnosti“ důsledněji praktikovat další vzdělávání během pracovního procesu. Hospodářští a sociální partneři by měli posilovat vědomí nutnosti dalšího vzdělávání, zvláště u starších zaměstnanců, a společně nacházet časové a finanční modely. Zaměstnanci musejí sami převzít odpovědnost za své vzdělávání.

Měřítkem je mj. počet účastníků dalšího vzdělávání, zvláště starších zaměstnanců.

5. Zaměřovat odborné vzdělávání evropsky a mezinárodně

Národní systémy odborného vzdělávání se musejí postupně dobrovolně otevřít profesní mobilitě mezi členskými státy EU. Potřeba mobility zaměstnanců se sice nesmí přeceňovat, dobrovolné stáže v zahraničí by však měly být pojaty jako nabídka osobního rozvoje. K profesním zkušenostem a k výsledkům zkoušek získaným v zahraničí se musí přihlížet v ostatních členských státech EU při připouštění k závěrečným zkouškám v učebním oboru. To platí také pro další vzdělávání. Výuka cizích jazyků se musí více otevřít tématům hospodářství a světa práce, aniž by se opomíjelo získávání interkulturních kompetencí.

Měřítkem úspěchu jsou počty zahraničních stáží v rámci podnikových sítí a zkoušky z cizích jazyků s ekonomickým základem.

6. Zakotvit podnikatelské myšlení a jednání v Evropě jako učební kulturu

Školy všech stupňů musejí více propagovat podnikání jako volbu pro pozdější plánování života. Evropa potřebuje nové zaměstnavatele, jejichž základy podnikatelského myšlení a samostatnosti by měly být položeny již ve škole. Proto se musí zlepšit ekonomické vzdělávání mladistvých, aby se mohli sami rozhodovat v rámci hospodářského a sociálního systému. Je třeba rozšířit nabídky zvyšování kvalifikace a poradenství orientované na trh práce. EU zde může převzít roli podněcovatele členských států.

Měřítkem je zavádění ekonomického obsahu do vzdělávání, celoplošná struktura poradenství a počet založených živností či podniků.

7. Prezentovat profesní certifikáty a kvalifikace transparentně a věcně

V evropských iniciativách zaměřených na transparentnost profesních certifikátů a kvalifikací by se mělo pokračovat. Nástroje transparentnosti, jako je evropské curriculum vitae, doplněk certifikátu¹¹ nebo Europass,¹² ulehčují změny v kariéře v zahraničí. Zřizování národních referenčních míst je proto vítáno. Systém klasifikace závěrečných zkoušek v učebních oborech naléhavě potřebuje reformu. Školní závěrečné zkoušky s pětistupňovým hodnocením se revidují. Školní závěrečné zkoušky důležité pro způsobilost vykonávat povolání musejí mít větší váhu. Budoucí klasifikace EU by měla vycházet z aspektu úrovně kvalifikací relevantních pro povolání a měla by být neutrální vůči jednotlivým učebním místům.

Měřítkem je mj. spravedlivý systém klasifikace, který adekvátně odráží úroveň kompetence, jakož i dalekosáhlé rozšíření společných nástrojů transparentnosti, např. na všechny absolventy vzdělávání.

8. Utvářet evropské vzdělávací programy blízké praxi

Při rozvíjení vzdělávacích programů EU se musí vytvořit rovnováha odborného a všeobecného finančně zajištěného vzdělávání. V rámci programů je třeba navýšit prostředky pro zahraniční pobyty, zvláště pro cílové skupiny učňů nebo mladých zaměstnanců. Podpora a

¹¹ Zpravodaj, 2003, č. 5, s. 5.

¹² Zpravodaj, 2004, č. 1, s. 12.

pravidla musejí být flexibilní a nebyrokratické, aby je mohly využívat i malé a střední podniky. Je třeba vyvinout model, který by vedle dosud běžných skupinových forem výměny umožňoval také individuální pobyty v zahraničí.

Měřítkem je mj. počet podporovaných účastníků výměn.

9. Používat nová média v profesní přípravě

Používání nových médií v profesní přípravě a na vysokých školách se musí rozšířit. Zvětšující se EU by měla více rozvíjet mediální kompetenci pro vzdělávání pomocí počítačové sítě a podporovat učení a práci s počítačovou sítí. Velké a heterogenní skupiny se tak mohou učit nezávisle na místě a čase a také uskutečňovat vzájemnou výměnu po celé Evropě. 6. rámcový výzkumný program EU je důležitým krokem k používání nových médií. Přistupující země EU by měly využít nabízených možností.

Měřítkem je vývoj vhodného softwaru, jeho důsledné používání a rostoucí počet uživatelů.

10. Evropské studium a výzkum

Evropský vysokoškolský prostor by se měl rozvíjet urychleně a důsledně prostřednictvím srovnatelných a ve všech zemích EU uznávaných závěrečných zkoušek, popř. studijních výsledků. Mobilita u absolventů vysokých škol je vyšší než u odborných pracovníků s nižším vzděláním, a proto by měli být budoucí vedoucí pracovníci včas stimulováni k cestování uznáváním diplomů mezi evropskými vysokými školami. Studijní pobyty a podnikové praxe v zahraničí se musejí stát samozřejmostí. Bez mezinárodní výměny ve výzkumu a vědě není excellence EU dosažitelná.

Měřítkem jsou dohody v sítích vysokých škol a rostoucí počet studijních pobytů v ostatních státech EU.

Pramen:

http://www.frankfurt-main.ihk.de/berufsbildung/bildungspolitik/bildung_europa/#

Též: „Bildung für Europa: Mit klugen Köpfen and die Weltspitze.“ *Wirtschaft und Berufserziehung*, 55, 2003, č. 11, s. 30-32. ■

Proč odcházejí evropští vědci do USA?

Evropská unie vytváří Evropský prostor výzkumu (*European Research Area – ERA*), který se má stát „jednotným trhem“ vědy. Na vědu a výzkum vyčlenila Evropská komise pro léta 2002 – 2006 17,5 miliardy eur. Plánuje se nahrazení tradičního hierarchického modelu výzkumných institucí větší meritokracií. Lepší propojení mezi jednotlivými středisky má zajišťovat Evropská rada výzkumu (*European Research Council – ERC*).¹³

V současné době žije v USA přibližně 400 000 vědců, kteří se narodili a vystudovali v zemích EU. Podle listopadového šetření Evropské komise jen 13 % z nich se v současné době hodlá vrátit do Evropy.

Nejčastějšími důvody, pro které vědci chtějí pracovat v USA, jsou lepší platové podmínky, vybavení pracoviště, možnosti rozvoje, ale také menší byrokracie a velkorysejší postoj k začínajícím vědcům, a neexistence nechvalně známé praxe, že pod vědecký objev mladého vědce se automaticky podepisuje na prvním místě jeho nadřízený.

Pramen: *TIME*, 163, 2004, č. 3. s. 32 – 39. *Originál článku je k dispozici v knihovně.* ■

Uvedený tématem se zabývá i tento článek Zpravodaje:

Postavení vědců v Evropské unii 9/2003

¹³ <http://www.ercexpertgroup.org/>

Odborné vzdělávání v Jižní Koreji

V roce 2002 se v Koreji zapojilo do programu vzdělávání nebo profesní přípravy na terciální úrovni 74,2 % ze všech absolventů středních škol (celkem 670 713 osob). Na základě těchto čísel lze konstatovat, že se korejská profesní příprava stále více posunuje do terciální oblasti. Zvláště *Junior College* získala na významu se svými dvou až tříletými programy profesní přípravy. Počet studentů této školy se zvýšil ze 404 996 v roce 1992 na 963 129 v roce 2002. Připočítáme-li dvouleté intenzivní *Polytechnic Colleges* a dvouleté kurzy institutů rozvoje lidských zdrojů při Korejské obchodní a průmyslové komoře, je počet ještě vyšší.

Polovina nových studentů zahájila v roce 2002 studium na *Junior College* (311 304 z celkového počtu 663 734 studentů). Zároveň ztratila na významu technická střední škola (*Vocational High School*). Naopak prudce vzrostl podíl absolventů odborných středních škol (*High Schools*), kteří nastoupili do zařízení v terciální oblasti vzdělávání, a to ze 7,8 % v roce 1991 na 49,8 % v roce 2002.

Na základě těchto skutečností jsou *Junior Colleges* více než dříve nuceny brát při tvorbě studijních plánů ohled na odborné požadavky, které budou kladeny na jejich absolventy. Tyto požadavky byly identifikovány pomocí ankety provedené u 116 absolventů *Junior Colleges*.

Otázky ankety se týkaly:

- komunikačních dovedností,
- cizojazyčných kompetencí,
- matematických kompetencí,
- odborných teoretických znalostí,
- odborných praktických znalostí včetně používání počítačů,
- dovedností řešit problémy, spolupracovat, řídit svou práci,
- dovedností samoučení.

Komunikační dovednosti a dovednosti spolupracovat představují sociální kompetence, dovednosti řešit problémy, ovládat odborné praktické znalosti a používat počítač se řadí k odborné kompetenci, systematické samoučení i čtení a práce s písemným materiálem patří k metodické kompetenci. Dotazovaní měli zařadit důležitost různých aktivit a kompetencí pro vlastní profesní činnost na základě stupnice od 1 (nedůležitý) po 5 (velmi důležitý). Potom měli zhodnotit na základě stejné stupnice o pěti bodech relevanci vzdělávacích programů a programů profesní přípravy nabízených *Junior Colleges*.

Podle výsledků ankety byl zpracován seznam deseti nejdůležitějších dovedností/kompetencí:

1. komunikace s kolegy a nadřízenými (4,5);
2. řešení nových problémů (4,4);
3. spolupráce (4,2);
4. přímé nebo telefonické vedení rozhovorů (4,2);
5. samostatné učení (4,2);
6. používání počítače (4,2);
7. odborné praktické techniky (4,2);
8. čtení a práce s písemným materiálem (4,2);
9. plánovitý a řízený způsob života (4,1);
10. odborné teoretické znalosti (4,1).

Anketa týkající se relevance vzdělávacích programů a programů profesní přípravy *Junior Colleges* ukázala tyto výsledky:

1. odborné teoretické znalosti (3,8);
2. dovednost spolupráce (3,8);
3. odborné praktické techniky (3,7);

4. komunikace s kolegy a nadřízenými (3,6);
5. samostatné učení (3,6);
6. používání počítače (3,5);
7. plánovitý a řízený způsob života (3,5);
8. přímé a telefonické vedení rozhovorů (3,5);
9. řešení nových problémů (3,4);
10. čtení a práce s písemným materiálem (3,4).

Nabídky vzdělávání *Junior Colleges* byly hodnocené z hlediska poskytnutých matematických dovedností (2,3), cizojazyčných dovedností (2,8) a písemných kompetencí (3,3) jako méně relevantní. Pro budoucí didaktickou přeměnu by se měly zohlednit ty dovednosti, které byly hodnocené jako důležité, ale jako méně relevantní než ostatní. V následujících případech byl rozdíl mezi hodnocením důležitosti a relevance větší než průměr:

- dovednost řešit problémy,
- komunikace se zákazníky a kolegy,
- čtení a práce s písemným materiálem,
- používání počítače,
- plánovitý a řízený způsob života
- samostatné učení,
- spolupráce.

Analýza ukazuje, že komunikační dovednosti, dovednosti spolupracovat a řešit problémy byly ohodnocené jako velmi důležité 4,5, popř. 4,4 body, následované samostatným učením, používáním počítače, odbornými praktickými technikami, čtením a písemnou komunikací, plánovitým a řízeným způsobem života. Podle hodnocení relevance vzdělání by měly být odborná teoretická a odborná praktická kompetence hodnoceny relativně vysoko a také by měly být poskytovány, dovednosti řešení problémů však nebyly dostatečně podporovány. Metodické kompetence byly podporovány jen průměrně, ale nacházejí se mezi kompetencemi, u kterých je rozdíl mezi důležitostí a relevancí větší než průměr.

Jak se mohou v *Junior Colleges* intenzivněji podporovat dovednosti řešit problémy, komunikační a metodické kompetence studentů nad rámec odborné kvalifikace? Za touto otázkou se skrývá dlouholetá kritika ze strany zaměstnavatelů, ale také politiků z odboru školství, kteří korejskému odbornému vzdělávání vytýkají, že bere příliš malý ohled na potřeby průmyslu a dané pracovní oblasti. Navzdory několika revizím kurikulů, flexibilizaci programů a dalším opatřením se zdá, že kvalitativní rozdíl mezi reálným světem práce a vzdělávacími programy je překlenut jen nedostatečně.

Doposud se problém řešil přibližně následujícím způsobem: identifikace potřeby vzdělávání v určitém profesním poli – návrh kurikula, popř. revize kurikula – návrh učebnic, popř. revize učebnic – realizace nového programu. Zjevně se didaktické a metodické postupy problematizovaly jen nepatrně. Informace studentů však zpochybňují dosavadní didaktický systém, protože dovednost řešení problémů je závislá nejen na odborných znalostech, nýbrž také na metodických procesech, jednáních a problémech.

Při studiu si studenti musejí také osvojit procesy systematické diagnózy, shromažďování alternativních nápadů a konceptů, hodnocení alternativ a rozhodnutí. Studenti by měly být přizváni a povzbuzováni k řešení problémů, k „otevřené“ komunikaci a k používání různých a nových pracovních metod.

Pramen: Se-Yung Lim – Schaak, Klaus: Situationsrelevante Fähigkeiten als Fachkompetenzen. Didaktische Anforderungen an südkoreanische „Junior Colleges“ und vergleichbare Institute. *Berufsbildung*, 2003, č. 81, s. 46 – 47. ■

Struktura nového Národního rámce kvalifikací v Irsku

Irský národní úřad pro kvalifikace (NQAI – *National Qualifications Authority of Ireland* neboli *Údarás Náisiúnta Cáilíochtaí na hÉireann*) má řadu funkcí umožňujících provádět změny ve vzdělávání. Klíčovým prvkem těchto změn je zaměření na potřeby žáků. Dva hlavní úkoly úřadu jsou:

- ustavit a udržovat národní rámec kvalifikací;
- usnadňovat přístup ke všeobecnému a odbornému vzdělávání a přechod mezi jednotlivými vzdělávacími formami; podporovat úspěšný průběh vzdělávání.

Tento rámec se má stát jediným subjektem, jehož prostřednictvím budou výsledky vzdělávání měřeny a vzájemně srovnávány. Má zahrnovat všechna osvědčení udělovaná v Irsku včetně profesních a mezinárodních.

Základní struktura rámce

Základem rámce budou úrovně. Každá úroveň bude specifikována indikátorem úrovně. Na každé úrovni rámce bude jeden nebo více druhů osvědčení. Každý druh osvědčení bude mít svůj vlastní deskriptor. NQAI odpovídá za vypracování indikátorů úrovní a deskriptorů jednotlivých druhů osvědčení. Pro každý druh osvědčení bude vytvořena řada jmenovitých osvědčení. Za to budou odpovídat orgány vydávající osvědčení.

Úrovně a indikátory úrovní

Rámec se bude skládat z deseti úrovní. Tento rámec stanoví rozsah standardů vědomostí, dovedností a způsobilostí. Osm pododdílů vědomostí, dovedností a způsobilostí již bylo definováno a použito pro vytvoření indikátorů úrovní. Indikátory úrovní jsou širokým popisem výstupů vzdělávání na dané úrovni podle osmi pododdílů vědomostí, dovedností a kompetencí. Úřad vypracoval desetiúrovňovou mřížku indikátorů úrovní. Mřížka ukazuje, jak výstupy každého z osmi pododdílů procházejí všemi deseti úrovněmi. Indikátory úrovní stanovených v této mřížce umožňují NQAI umísťovat druhy osvědčení na příslušné úrovně rámce na základě smíšených vzdělávacích výstupů, které obsahují.

NQAI již určil, že osvědčení úrovně 7 až 10 budou zpracovány Radou pro osvědčení o vysokoškolském vzdělávání a přípravě (*Higher Education and Training Awards Council – HETAC*), Dublinským technologickým ústavem (*Dublin Institute of Technology – DIT*) a univerzitami. Na úrovni 6 budou pokročilé certifikáty (*Advanced certificates*) zpracované Radou pro osvědčení o dalším vzdělávání a profesní přípravě (*Further Education, Training and Awards Council – FETAC*) a vysokoškolské certifikáty (*Higher certificates*) zpracované HETAC a DIT. Na úrovních 3 až 5 budou osvědčení zpracovaná Státní zkušební komisí Ministerstva vzdělávání a vědy. Na úrovni 5 a nižší budou rovněž osvědčení zpracované FETAC.

Druhy osvědčení

Druhy osvědčení jsou pro rámec hlavní. Druh osvědčení je třída osvědčení se jmenovitým názvem, která mají společnou charakteristiku a úroveň. Na každé úrovni je přinejmenším jeden druh osvědčení, který bude mít svůj vlastní deskriptor. Pro každý druh osvědčení bude zpracována řada jednotlivých osvědčení s určitým názvem.

Rámec má umožňovat uznávání všech výsledků vzdělávání. Rozsah druhů osvědčení bude toto začleňování usnadňovat. Ne všechny kombinace výsledků vzdělávání na dané úrovni mají tentýž význam. Proto NQAI stanovil čtyři třídy druhů osvědčení:

- hlavní

- vedlejší
- specializované
- doplňkové.

Některé druhy osvědčení naplňují více účelů a jsou označeny jako hlavní. Jiné, omezenější nebo specializovanější potřeby uznávání jsou splňovány vedlejšími, specializovanými nebo doplňkovými osvědčeními.

Není úkolem NQAI stanovovat standardy osvědčení Ministerstva vzdělávání a vědy a univerzit. Prostřednictvím druhu osvědčení a jejich deskriptoru mohou však být tato osvědčení umístěna na dohodnutém základě do rámce. Rámec tak stanovuje všeobecné standardy pro osvědčení, které jsou zpracovávána oběma radami a DIT.

Realizace

Časový rozvrh realizace rámce bude zveřejněn při jeho zahájení na podzim roku 2003.

Pramen: Ireland. Structure of new national qualifications framework. Cedefop Info, 2003, č. 2, s. 14. Též www.nqai.ie ■

Zpracoval Petr Viceník

Vytváření rámce kreditů a kvalifikací ve Skotsku

Nejvýraznějším kladem Skotského rámce kreditů a kvalifikací (*Scottish Credit and Qualifications Framework* - SCQF) je to, že umožní zaměstnavatelům, žákům a zainteresované veřejnosti, aby porozuměli skotským kvalifikacím v celém rozsahu, jejich vzájemné návaznosti a tomu, jak mohou rozdílné typy kvalifikací přispívat ke zlepšování dovedností pracovních sil.

SCQF pomůže lidem různého věku a v různých životních situacích zvolit si vzdělávání vhodné pro jejich životní etapu tak, aby co nejlépe využili svůj osobní, sociální a ekonomický potenciál.

SCQF vyjasní vztahy mezi kvalifikacemi. Pro jednotlivé kvalifikace budou definovány vstupní a výstupní požadavky a trasy postupu ve vzdělávání a profesní přípravě i mezi těmito oblastmi navzájem. Bude maximalizována možnost přenosu kreditů, čímž bude umožněno, aby si účastníci vzdělávání vhodně rozvrhli proces učení podle svých možností.

Kvalifikace a programy zahrnuté do SCQF budou popsány prostřednictvím úrovně a počtu kreditních bodů (známých jako *SCOTCAT points*). Postavení dvou nebo více vzdělávacích programů na téže úrovni v daném rámci znamená, že přes různý obsah a výstupy jsou programy obecně srovnatelné z hlediska úrovně složitosti dovedností, vědomostí a kompetencí. Kvalifikace na téže úrovni jsou proto srovnatelné, nikoliv zaměnitelné¹⁴.

Pramen: United Kingdom. Developing a credit and qualifications framework. Cedefop Info 2003, č. 1, s. 17. Též www.scqf.org.uk ■

Zpracoval Petr Viceník

¹⁴ Stojí za zaznamenání, že tento koncept chápání úrovně kvalifikací a obecně vzdělání, který respektuje dosažení určitých dovedností a kompetencí bez striktní vazby na jednotně definovaný obsah vzdělávání je u nás akceptován nesrovnatelně dříve než ve Velké Británii. Na tomto konceptu stojí například srovnatelnost maturitních zkoušek, jejich absolvování umožňuje pokračovat ve vysokoškolském studiu, a to již od doby Rakouska-Uherska.

Elektronické vysoké školy v USA

Začalo to počítačovými sítěmi na vysokých školách, přenosnými počítači pro studenty, rozšiřujícími se onlinovými službami a webovými stránkami vysokých škol. Dnes jsou školy vybavovány bezdrátovými sítěmi a vzrůstá používání malých přenosných přístrojů.

Datacomm Research Company ve zprávě uveřejněné v polovině roku 2002 zjistila, že bezdrátové sítě jsou používány pro spojování PC a internetového zobrazení ve třídách a laboratořích, které mají nedostatečné konvenční drátové sítě. Na vysokých školách umožňují bezdrátové sítě přístup do onlinových knihoven a jiných zdrojů z přenosných PC.

Malé přenosné přístroje (*handheld devices* nebo *palm devices*) jsou používány ke zlepšení spojení mezi učiteli a studenty. Učitel například pošle studentům ve třídě otázky s výběrem z několika odpovědí do jejich přístrojů schopných přijímat a vysílat infračervené signály na vzdálenost asi 15 metrů, aby si ověřil, jak pochopili přednášenou látku. Odpovědi studentů se téměř okamžitě objeví na jeho přístroji. Toto zobrazení může odpovídat zasedacímu pořádku v hodině, nebo se může ukázat jako histogram (sloupkový diagram) ilustrující, kolik studentů zvolilo určitou odpověď, nebo si učitel vybere tabulku, aby viděl, kteří studenti mají problémy a kteří odpověděli správně. Učitel často ukáže histogram odpovědí celé třídě. Studenti tak mohou porovnat své odpovědi s odpověďmi ostatních, aniž by se v případě, že udělali chybu, cítili zahanbeni.

Internet je pro vysoké školy na prvním místě mezi informačními zdroji. Šetřením více než 1800 učitelů z vysokých škol v Kanadě a USA se zjistilo, že 83 % z nich se domnívá, že technologie založená na celosvětové síti se stala klíčovým příspěvkem k úspěšnosti studentů. 62 % pedagogů používá internetové zdroje při přípravě přednášek, 52 % doplňuje učebnice odkazy na webové stránky a 51 % si na webu ověřuje, zda je obsah jejich kurzu aktuální.

Výzkumní pracovníci dotazovaní v rámci studie Federace digitálních knihoven (*Digital Library Federation*) sdělili, že nevěří zcela onlinovým zdrojům informací. 96 % z dotazovaných uvedlo, že si onlinové informace ověřují prostřednictvím jiných zdrojů, buď u dobře informovaného člověka, nebo v tištěném materiálu. Nicméně téměř 90 % výzkumných pracovníků sdělilo, že nejprve hledají na Internetu a teprve potom v dalších zdrojích. Přibližně 75 % studentů hledá nejprve na Internetu, potom žádá o pomoc učitele nebo knihovníka a nakonec hledá v tištěných zdrojích. Podle výsledků studie se využívání elektronických zdrojů v jednotlivých disciplínách liší.

Výzkumní pracovníci v oblasti práva, ekonomiky a biologie spoléhají na elektronické informace ze 78 %, zatímco v oblasti humanitních věd je to jen 36 %.

Užívání Internetu studenty se neomezuje na pouhé získávání informací. Na Internetu jsou dobře zavedené tuteurské služby. *America Online* (AOL) nabízí službu nazvanou „Ptej se učitele“ (*Ask a Teacher*), která umožňuje studentům, aby se od 15. hodiny do půlnoci připojili a vstoupili do *chat rooms*, kde učitelé – dobrovolníci zodpovídají jejich otázky. AOL prohlašuje, že každý měsíc je v rámci programu „Ptej se učitele“ zodpovězeno kolem 80 000 otázek. Bohužel je „provoz“ velmi hustý, takže trvá dlouho, než se studentům připojení podaří. Dobrovolní tutoři jsou učitelé, nebo penzionovaní učitelé, studenti vysokých škol, odborníci z jiných oblastí světa práce a rodiče v domácnosti.

Existují také internetové stránky, na kterých se poskytují informace za úplaty, například *BrainMass*, kde postgraduální studenti radí svým mladším kolegům, nebo *Smarthinking*, kam mohou studenti posílat své práce ke kritickému zhodnocení. Problémy s matematikou pomáhají zdarma řešit dobrovolníci na stránce *MathNeard*; měsíčně zodpoví kolem jednoho tisíce dotazů.

Růst trhu s elektronickými publikacemi se obecně zpomaluje, avšak využívání elektronických knih (*ebooks*) ve školách a na univerzitách stále stoupá. V roce 2000 se ve vysokoškols-

ských obchodech prodaly 4 milióny elektronických knih a předpokládá se, že v roce 2005 by to mohlo být 140 miliónů.

Elektronické učebnice (*etextbooks*) zatím používají jen 4 % učitelů vysokých škol. 42 % učitelů však předpokládá, že je začne používat během dvou let.

Studie provedená v knihovně Rochesterské univerzity zkoumala využívání elektronických a tištěných knih. Knihovna má většinu knih v tištěné i elektronické podobě. V katalogu jsou uvedeny obě verze, které se půjčují za stejných podmínek. Průzkum ukázal, že studenti dávají přednost elektronickým publikacím v poměru 3 ku 1. Elektronické publikace jsou přístupné i v době, kdy je knihovna zavřena.

Výhodou elektronických učebnic poskytovaných na Internetu je možnost neustále text aktualizovat. To je důležité hlavně v rychle se rozvíjejících oborech vědy a techniky.

Spolu s rostoucím využíváním elektronických zdrojů se zkracuje čas, který studenti a učitelé tráví studiem v knihovnách. Knihovny na tuto novou situaci reagují tím, že zpřístupňují své fondy elektronickou cestou a budují portály, které usnadňují vyhledávání na síti v kvalitních a ověřených zdrojích. Ukázalo se totiž, že uživatelé dávají přednost méně přesným informacím, pokud je jejich vyhledávání snazší a rychlejší. Plánuje se též spojení portálů s konzultacemi, které poskytují knihovníci.

Pramen: Falk, Howard: Electronic campuses. *The Electronic Library*, 21, 2003, č. 1, s. 63 – 66.
Originál je k dispozici v knihovně. ■

Profesní kvalifikace v Evropské unii

12. února 2004 schválil Evropský parlament v prvním čtení návrh směrnice pro vyjasnění a zjednodušení pravidel volného pohybu kvalifikovaných lidí mezi jednotlivými členskými státy. Směrnice má nahradit patnáct dosavadních směrnic platných v oblasti uznávání profesních kvalifikací. Návrh představuje první komplexní modernizaci tohoto systému za 40 let jeho existence. Mezi navrhovanými změnami je například větší liberalizace poskytování služeb, automatictější uznávání kvalifikací, větší flexibilita procedur pro aktualizaci směrnice a zlepšená spolupráce mezi Komisí a členskými státy v oblasti informování občanů o jejich právech a možnostech.

Komise návrh předložila v březnu 2002.¹⁵ O textu upraveném Evropským parlamentem bude diskutovat Rada ministrů. Měl by být přijat jako společné stanovisko v květnu 2004.

Podle návrhu bude moci každý občan EU legálně usazený v některém členském státě poskytovat dočasně nebo trvale služby v jiném členském státě pod svým původním profesním titulem, aniž by musel žádat o uznání své kvalifikace. Bude však muset dodržovat určité závazky týkající se informování příjemců služeb a příslušných úřadů.

U zdravotnických profesí, kde jsou záležitosti veřejného zdraví obzvláště důležité, bude k těmto závazkům patřit ohlášení činnosti předem úřadům hostitelské země a v některých případech i pro forma registrace.

V rámci obecného systému uznávání kvalifikací návrh zavádí flexibilnější a automatictější procedury založené na společné platformě ustavené profesními sdruženími na evropské úrovni a opírající se o zvýšenou spolupráci mezi veřejným a soukromým sektorem.

Návrh také zjednodušuje spravování a aktualizaci mechanismů uznávání kvalifikací, zejména s ohledem na jejich přizpůsobování vědeckému a technickému pokroku.

V návrhu se myslí také na to, aby lidé, kteří uvažují o podnikání v jiném státě EU, získali předem informace o všech okolnostech tak, aby se na jejich základě mohli rozhodovat.

Pramen: http://www.europa.eu.int/comm/internal_market/en/qualifications/index.htm ■

¹⁵ Viz též *Mobilita a její podpora v Evropské unii*. Zpravodaj, 2002, č. 4, s. 3 – 5.

Lešanovský, Karel: **Se štítem a na štítě**. Nezradili skautský slib. 1. vyd. Praha, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR 2002. 279 s. **Sg. 25 279**

Plachý, Jiří: **Případ Fritz**. Válečný zločinec Max Rostock jako agent StB. 1. vyd. Praha, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR 2002. 110 s. „Sešity. Sv. 5.“ **Sg. 25 280**

Rázek, Adolf: **StB + justice nástroje třídního boje v akci BABICE**. 1. vyd. Praha, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR 2002. 295 s. „Sešity. Sv. 6.“ **Sg. 25 281**

Vorel, Jaroslav – Šimánková, Alena a kol.: **Československá justice v letech 1948 – 1953**. Díl I. 1. vyd. Praha, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR 2003. 415 s. „Sešity. Sv. 8.“ **Sg. 25 282**

Hanzlík, František: **Vojenské obranné zpravodajství v zápasu o politickou moc**. 1. vyd. Praha, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR 2003. 357 s. **Sg. 25 285**

Learners for Life. Student approaches to learning. Results from PISA 2000. [Žáci pro život. Vztah studentů k učení. Výsledky šetření PISA 2000.] Paris, OECD 2003. 133 s. **Sg. 25 288**

Just, Vladimír: **Slovník floskulí**. Malá encyklopedie polistopadového newspeaku: klišé, slogany, hantýrky, tiky, partiové metafory, slovní smogy. 1. vyd. Praha, Academia 2004. 216 s. **Sg. 25 289**
 ... „V jakém časovém horizontu?“, zeptá se redaktorka státního úředníka na plnění jeho slibů, a myslí tím: do kdy. Horizont však zní (další dvě floskule) zajímavěji a férověji. Horizont je ideální floskulí už proto, že na rozdíl od střizlivého termínu působí tak nějak poeticky, metafyzicky a hlavně – je od nás příjemně vzdálený, netýká se nás.

Kočička, Pavel – Blažek, Filip: **Praktická typografie**. 1. vyd. Brno, Computer Press 2000. 288 s. **Sg 25291**
Parchant je neúplný východový řádek odstavce, který se vinou špatného stránkového zlomu stal prvním řádkem stránky nebo sloupce. Takovému řádku se také říká sirotek (orphan). Podobně vdova (widow) je první řádek odstavce, kterým stránka nebo sloupec končí. Dříve se takovému řádku říkalo také parchant. ... vdovy je možné (pokud je k tomu závažný důvod) v sazbě ponechat. Většinou stačí jedno písmo, někdy dvě, výjimečně tři až čtyři. Častá je kombinace serifového základního písma a bezserifového na popisky, marginálie, titulky a nadpisy.

Bočánková, Milena – Hedvábná, Iva – Kalina, Miroslav: **Anglická obchodní korespondence**. Angličtina pro hospodářskou praxi. 1. vyd. Praha, EKOPRESS 2000. 229 s. **Sg. 25 297**
I regret to inform you that I cannot accept the position since I have received another, more attractive offer. S politováním Vám musím oznámit, že nemohu přijmout nabízené místo, protože jsem obdržel jinou, zajímavější nabídku.

Education and Training in Europe: A report on education and training in Sweden and the shared European goals. [Vzdělávání a profesní příprava v Evropě: Zpráva o vzdělávání a profesní přípravě ve Švédsku a společné evropské cíle.] Stockholm, Ministry of Education and Science 2003. 78 s. **Sg. 25 299**

Education at a Glance. OECD indicators 2003. [Pohled na školství v ukazatelích OECD 2003.] Paris, OECD 2003. 451 s. **Sg. 25 300**

Nový časopis v knihovně

Věstník

Společenstva uměleckých kovářů a zámečníků a kovářů-podkovářů Čech, Moravy a Slezska

viz též <http://www.kovari.sky.cz>

Zpravodaj	Odborné vzdělávání v zahraničí (do roku 2000 Zpravodaj VÚOŠ)
	Vydavatel: Národní ústav odborného vzdělávání – Anna Konopásková Weilova 6, 102 00 Praha 10 – Hostivař. Tel. 274 862 251, fax 274 863 380. E-mail: konopask@nuov.cz http://www.nuov.cz Vydávání povoleno MK ČR pod č. registrace E 10679.